

*School for Teachers
Училище за учители*

ТАЙНСТВОТО НА МАСКИТЕ – УРОК ВЪРХУ КОМЕДИЯТА НА МОЛИЕР „ТАРТЮФ“

Донка Петрова

ПГГСД „Николай Хайтов“ – Варна

Резюме. Провокативното заглавие „Тайнството на маските“ се хареса на десетокласниците от специалност „Интериорен дизайн“. Урокът включва щрихи от съдържанието на комедията „Тартюф“, ролева игра, рубриката „Прочети и отговори“. Визитката допълва представата за измамния Тартюф. Рисунките акцентираха върху измамната набожност и подлия му поглед.

Целта е учениците да се приобщят към демаскирането на лицемера – главен герой в комедията, да анализираме проблема за лъжата и истината, да покажем, че сме със собствено мнение и умения да преценяваме, оценяваме, коментираме герои и творби.

Основният въпрос е защо са необходими маски. Отговорът – за да разпознаваме лицата на истината и лъжата, да утвърждаваме разума! Изложбата на маски подпомогна учениците при избора коя им попада или характеризира.

Ключови думи: маска; комедия; лъжа; измама; истина; благочестие; смисъл; морал

Текстът представя урок по литература, проведен в Х⁶ клас в ПГГСД „Н. Хайтов“, специалност „Интериорен дизайн“, в края на м. ноември 2018 г. Идеята беше да превърнем Тартюф от скучен и безинтересен в забавен и запомнящ се.

1. Начало. Встъпително слово на учителя: Да започнем нашия необичаен час с поздрава на древните гърци: „Радвайте се!“.

Бог си знае работата и борави с календара преди всички ни. Той накланя везните за правдата и подредбата. За всеки човек правдата може да е различна, но ИСТИНАТА е винаги една – и с нея сме лице в лице, очи в очи всеки ден.

Истина е, че днес отново сме заедно, за да прибавим към нашата съкровищница още един учебен час.

Благодарна съм на нейно величество ЛИТЕРАТУРАТА, че ме доведе тук, на това райско място – при вас, близо до младостта. Знайте, че ЛИТЕРАТУРАТА подбира прецизно своите поданици. И не би довела на такова магнетично

място онзи, който не би ви оценил по достойнство. А да оценяваш днес младостта – да я даряваш с внимание, да споделяш часове от своя живот с живота на младите, това е ВЪЛШЕБСТВО!

БЛАГО–ДАР–Я, че ви има, скъпи ученици!

За Дон Кихот най-висшето БЛАГО на света е свободата, а за мен, за нас, вашите учители, които имаме свободата – това сте вие, нашите ученици!

ДАР–Я – Даря, твоето име е тук, то означава за нас, възрастните, за семейството, за училището, за всички – най-големият дар сте вие, нашите ДЕЦА, младостта на света.

Благодаря за всички мили думи, за оптимистичните делници! Тръгнах преди много години „с един неразделен клас“, на който дарявах усмивки всеки ден и час. И в това дълго мое пътуване (дай, Боже, всекиму!) бяха многото ми срещи с всички вас. Щастлива съм, че съм ги имала и че ги имам!

И ей така, за настроение, да попеем! Това е песен предложение за химн на училището – не е шега, а истина, имаме го!

2. Първа мотивация. Днес имаме повод да покажем истинската си същност – че сме млади хора със собствена гледна точка за живота, със собствено мнение, с умения да преценяваме, оценяваме, коментираме герои и творби. Нека и днес да го направим, както подобава!

3. Актуализиране на знанията

Нека първо да навлезем в атмосферата на творбата!

Какво означава ИМЕТО „Тартюф“? – задача 1

– „Измамник“ е първоначалното име на комедията.

– Синоним е на лицемер измамник.

– Главният герой на творбата.

А) На масите имаме рубриката „Прочети и отговори!“ (4 задачи за бърз отговор).

Първа задача: За какво се говори в комедията „Тартюф“?

– За един измамник. За лъжовен лицемер, попаднал в семейството на Оргон, позволяващ си да властва.

Въпрос, произтичащ от отговорите ви: Парадоксът на Молиер е в какво? Написал е комедия, а не се смеем. Защо?

– Чрез своя герой Тартюф авторът поставя сериозни проблеми – за лъжата, за фалша.

– Защото ни запознава с тартюфщината, а това означава с измамата.

– Защото главният герой е отрицателен, носи черти, които плашат всеки човек не само в миналото, а и днес.

– И още нещо – ако има мнения, учениците ги изразяват.

Б) Тартюф твърди в сцената с Елмира (четвърто действие, 5 сцена): – задача 2

А злото става зло, когато нашуми:

осъжда ни света за туй, що стане знайно,
и ний не вършим грях, кога грешиме тайно.

Как преценявате това схващане на Тартюф? Има ли основание такава философия?

– Злото си е зло винаги.

– Осъдително е всяко зло – знайно за света, незнайното става знайно дори късно, след време.

– Когато грешим тайно, пак грешим!

В) Изтълкувайте репликата на Оргон: „Ааа! Ти философстваш и го обиждаш даже? Къде е пръчката?“ – задача 3.

Оргон защитава престъпника Тартюф в дома си. Иска „пръчка“ за своя син Дамис.

Следва „Четене по роли“ – Георги, Галина и Олеся ще ни въведат в шеста сцена – ще станем свидетели на неочаквана развръзка! – задача 4.

Г) Как звучи развръзката? Наричат я „грешка на автора“ (проф. Н. Стороженко). Можем ли да кажем, че е „зла сатира на обществената действителност“? Споделете мнението си!

Молиер допуска голяма несправедливост – да изгониш собствения си син заради мошеник, измамник, престъпник, е много крайно решение – недопустимо за един трезвомислещ баща... какъвто явно НЕ Е Оргон.

Изводът, до който стигаме: допълнихме представата си за лъжовния, измамния Тартюф. Време е за **ВИЗИТКАТА** му. С тази задача са натоварени Марина и Екатерина.

Визитка на Тартюф, съгласувана с учителя

Как изглежда визитката на главния герой на комедията?

Тартюф е един и същ в петте действия на комедията. Никога не сваля маската на лицемерието. В началото присъства чрез казаното за него. Не се променя дори в най-драматичния момент, когато проявява претенции за собственост в дома на Оргон. Верен е на лицемерната си същност.

Молиер характеризира Тартюф и въобще „тартюфщината“ чрез казаното от Клеант: „Набожността у тях с порока дружба прави, те сръчни са и зли, безсъвестни, лукави и погнат ли човек със яростта на бик, прикриват своята мъст под булото на дълг и в злобния си гняв са толкоз по-опасни, че дигат срещу нас оръжия всевластни, че низката им страст... размахва върху нас божествен огнен меч.“ Това е Тартюф!

И с още порочни черти се допълва героят – безсъвестно лъже и мами всеки около себе си. Разобличен е от Дамис (сина на Оргон) при опит да съблазни Елмира – съпругата на Оргон. Съчетава у себе си реална порочност и лъжлива почтеност.

Измамникът Тартюф не се спира пред нищо. Познава добре изкуството „що съвестта приспива“. Лицемерието е обществена заплаха за морала и нравите на епохата.

Тартюф, такъв, какъвто е! – Маринела и Стела са го нарисували. – Момичета, защо изглежда такъв във вашите очи? – Споделят: Какво е водещото

за тях? На какво са акцентирали? – Маринела откроява това, което героят държи в ръцете си – библия, знак за набожност, но лицемерна, а Стела – на очите, издаващи лъжливата му същност.

Учителят: Във визитката силно ме впечатли едно изречение констатация: Никога не сваля **МАСКАТА** на лицемерието.

Въпрос: Молиер е озаглавил комедията си „Измамникът“, а в откровенията си (шеста сцена) героят е друг. Честен ли е той? Знаем за измамната му същност. Излиза, че е с две лица, дори с много лица.

Втора мотивация: Днес ще поговорим за **маските!** Да запишем заглавието:

Тайнството на маските – записва се на дъската заедно с:

Основен въпрос, на който търсим отговор: Маските – защо са ни необходими? Защо слагаме маски? Защо е необходимо това?! За да се научим да разпознаваме лицата на истината и лъжата! Необходимо ли ни е това? Да! Защо?

– За да не ни мамят и използват.

– За да не ставаме жертви.

– За да отличаваме истината, честността.

– За да изчистваме пътя си...

На масите имате **ТЕЗИ** – изберете тези, които можете да защитите и докажете по **модела „Аз мисля така, защото...“**.

Време за отговори по тезите. Имат думата говорителите на екипите.

Въпрос: Маските на Тартюф. – Какви са? Как изглеждат? Коя най-много му подхожда?

Помогнете си с изложбата на различни маски на дъската – може да ви помогнат за идеите ви! – отговори.

Въпрос: А съвременният Тартюф с какви маски е?

Въпрос: Мисията на маските каква е?

Въпрос: А вие каква маска избрахте за себе си? Каква нарисовахте? Защо? Нека си помогнем пак с изложбата на маски и домина!

– Коя ви допада?

– Коя ви допълва?

– Коя най ви приляга / най ви отива?

Извод. Всеки носи маската си, без да знае това! В един момент осъзнаваме, че живеем сред маски.

Пожеланието ми е: Нека **МАСКИТЕ**, които носим, винаги да са:

– за забавление и никога за лъжа и измама;

– за да влезем в роля и никога за да замаскираме и прикриваме нещо лошо и вредно;

– за да станем неразпознаваеми с цел да изненадаме приятно някого, и никога, за да плашим, стряскаме...

Ползите за нас са (преценка). Днес заедно отрекохме вредното, пошлото, грозното в човешкото поведение, във взаимоотношенията. Това го има в жи-

вота! Измамното, лъжливото често е с грандомански размери. Разпознаваме ли са, когато ги срещнем? Как да ги познаем и различим от истинското, честното?! Това научихме днес и вие се справихте!!! Благодаря ви!

Обобщение. Авторът воюва срещу лицемерието и лъжата, защитавайки **хуманните принципи за истина и справедливост!** Превръщането в лична изгода на **добрите намерения** на другите – да убеждаваш с жестове и заучено красноречие, е срамно оръжие срещу **човешката нравственост и почитеност!**

Само здравият **РАЗУМ** може да се опълчи срещу коварството и прикрития егоизъм, за да се издигне над тях и да избегне всички беди, до които пороците водят!

За всички ученици бяха подготвени папки, съдържащи материалите: анализ на „Тартюф“, „Тартюф“ – комедия за нравите и морала, „Лицемерието в „Тартюф“ – основен художествен образ в комедията“, Тези за маската, Тема и основни конфликти в „Тартюф“, Въпроси и отговори, План на урока, Работен лист със задачи. Трите момичета в класа от руски произход преведоха от руски на български език статията „Тартюф Мольера – образец ханжества и фалъши“ и споделиха какво ги е впечатлило в текста.

На учениците е поставена задача вкъщи да нарисуват маската, която най-добре съответства на тяхната същност.

THE MYSTERY OF THE MASKS

“A cruel hypocrite is hidden behind the mask...”

Abstract. The provocative title “The Mystery of the masks” was liked by the students from 10th grade whose specialty is Interior design. The lesson consists of small parts of the contents of the comedy Tartuf. The image of the main character Tartuf complements the idea for his deceitful essence. The pictures drawn by the students emphasized on his unreal piety and mean glimpse. The main question in this lesson is: why do we need masks? The answer is: in order to recognize the faces of Truth and Lie, to approve sense! The exhibition of masks helped students to choose which one they like more or which picture characterizes them more.

Keywords: mask; comedy; lie; deception; truth; piety; sense; morals.

✉ **Ms. Donka Petrova**

Senior Teacher in General Subjects

Vocational School of Forestry and Woodworking “Nikolay Haytov”

Varna, Bulgaria

E-mail: dg.petrova@abv.bg